

Ökar röstande aptiten på medborgarskap?

Pieter Bevelander, Michaela Slotwinski och
Alois Stutzer

Att förvärva medborgarskap (naturalisera) brukar betraktas som en nyckelindikator på framgångsrik integration. I den här studien undersöks hur icke-medborgares möjlighet att rösta i kommunal- och landstingsval påverkar deras benägenhet att naturalisera. Vi analyserar svenska administrativa data som i kombination med institutionella förhållanden skapat en kvasi-slumpmässig fördelning av rösträtten. Det möjliggör kausala tolkningar av vissa samband. Ett huvudresultat är att benägenheten att naturalisera varierar mellan olika invandrargrupper. För invandrare från länder och regioner med sämre levnadsförhållanden kan vi konstatera att erfarenheten av att få rösträtt som icke-medborgare avsevärt *ökar* deras benägenhet att naturalisera. Men för dem som kommer från länder och regioner med högre levnadsstandard minskar benägenheten. Båda reaktionerna visar att individer tillmäter formella demokratiska deltaganderättigheter ett positivt värde. Vår tolkning är att den ena gruppens beteende domineras av den motivationskraft som är inbyggd i möjligheten att delta, medan den senare gruppens beteende återspeglar ett minskat intresse för formellt medborgarskap när det frikopplats från rösträtten.

Inledning

Sedan 1976 har utländska medborgare som varit folkbokförda i Sverige i minst tre år haft rösträtt i kommun- och landstingsval (numera regionval). År 1998 togs den treåriga väntetiden bort för medborgare från EU-länder (i enlighet med EU-lagstiftningen) liksom för medborgare från andra nordiska länder. Att låta icke-medborgare rösta i lokalval sågs från början som ett integrationsverktyg som syftade till att ge utrikesfödda i Sverige en direkt politisk röst. Även idag är icke-medborgares rösträtt (IMR) i kommunal- och landstingsval ett centralt tema i den aktuella debatten om utvecklingen av demokratiska institutioner i en tid av ökad internationell migration. Medan fler länder tillåter någon form av politiskt deltagande för icke-medborgare (se t.ex. Earnest 2015; Ferris *et al.* 2020; Koukal *et al.* 2021; Stutzer och Slotwinski 2021), förblir IMR ett kontroversiellt förslag i den offentliga och akademiska diskussionen (se t.ex. Beckman 2006; Benhabib 2004; Pedroza 2019; Soysal 1994). Att öka kunskapen om de orsakssambanden och de potentiella konsekvenserna är viktigt för att kunna upplysa allmänheten och de politiska beslutsfattarna i en central och debatterad politisk fråga.

Gängse demokratiteorier brukar framhålla att individer fäster olika värden vid rösträtten. Viktigast av allt anses de instrumentella värdena vara. De är relaterade till den förväntade effekten på de politiska resultaten, att kunna uttrycka sig själv och rösta enligt sin självbild samt att uppleva aktörskap eller självbestämmande när man röstar. Upplevelsen av aktörskap anses också viktig och avgörande för människors förmåga att bygga upp en inneboende motivation, eller medborgerliga dygder, vilket i sin tur påverkar människors vilja att bidra till olika gemensamma nyttigheter i samhället.

Styrkan i de här krafterna (motivations- och intresseminskningskrafterna) och deras betydelse för grundläggande demokratiska rättigheter (till exempel rösträtt) är inte särskilt väl utredda. Detta är inte begränsat till, men gäller särskilt, invandrare. Det finns två huvudsakliga uppfattningar vad gäller effekterna av IMR: Den dominerande uppfattningen är idén om "integration genom deltagande" som betonar *motivationskraften* i en inkluderande eller deltagande demokrati som släpps lös med IMR (Munro 2008). En kompletterande uppfattning är teorin om en *intresseminskning* för formellt medborgarskap om rösträtten frikopplas från medborgarskapet, vilket alltså skulle generera förväntan att incitamenten att integrera sig och erhålla medborgarskap försvagas (se t.ex. Bevelander och Spång 2015; Munro 2008; Pickus 1998; Schuck 1989).

Motivationskraften och intresseminskningen har betydelse för många delar av integrationsprocessen och inte minst för invandrarnas vilja att naturaliseras. Naturalisering är för det första den mest betydelsefulla faktorn för att reglera de rättigheter och skyldigheter som är kopplade till medborgarskapet, bland annat rösträtt till olika politiska församlingar. För det andra ses det som den viktigaste indikatorn på hur framgångsrik migranters integration är och kan också vara en viktig drivkraft för deras fortsatta inkludering i värdlandet (se t.ex. Bauböck *m.fl.* 2006; Hainmueller *m.fl.* 2017; Munro 2008).

I studien undersöker vi effekterna och värdet av formella politiska rättigheter genom IMR på naturalisation av invandrare i Sverige (se även Engdahl *m.fl.* 2020 för en tidigare liknande studie för Sverige och Ferwerda *m.fl.* 2020 för Norge). Specifikt studerar vi om möjligheten att rösta påverkar olika invandrargruppers naturaliseringsbeteenden – och därmed integrationsvägar. Baserat på de två teoretiska perspektiv som introducerats ovan formulerar vi två hypoteser som ger motsatta förutsägelser om hur IMR kan påverka naturaliseringsbeslut. Å ena sidan finns *motivationshypotesen*. Rösträtten och inbjudan att delta i det politiska livet stärker invandrarnas engagemang i värdlandet, ger dem en känsla av tillhörighet, och motiverar dem att ansöka om svenskt medborgarskap. Å andra sidan finns *intresseminskningshypotesen*, baserad på idén om medborgarskap som ett knippe av rättigheter och förmåner men också skyldigheter (Marshall 1965). Detta inkluderar vanligtvis sådant som politiska rättigheter samt skydd, permanent tillstånd att stanna i landet och full tillgång till socialförsäkringssystemet. Skyldigheterna avser obligatorisk militär- eller civiltjänst eller, ibland, kravet på att ge upp sitt ursprungliga medborgarskap. Om individer tillmäter rätten till politiskt deltagande ett positivt värde, innebär beviljandet av IMR före naturalisering att en attraktiv del av dessa rättigheter tas bort. Som en följd av detta blir det, på marginalen, mindre attraktivt att knyta till sig de rättigheter och skyldigheter som återstår genom naturalisering. Sammanfattningsvis erbjuder IMR rättigheter utan de formella skyldigheter som medborgarskap innebär och kan därmed minska incitamentet till naturalisering. På grund av dessa motsatta krafter är nettoeffekten av IMR på viljan att naturaliseras, från ett teoretiskt perspektiv, tvetydig. Det är en empirisk fråga om någon av effekterna är tydligt starkare, eller om de uppväger varandra. Men – och viktigare – varje observerad reaktion i detta sammanhang, vare sig den är positiv eller negativ, bör indikera att individer tillskriver politiska deltaganderättigheter ett positivt värde. Om reaktionen är positiv upplever

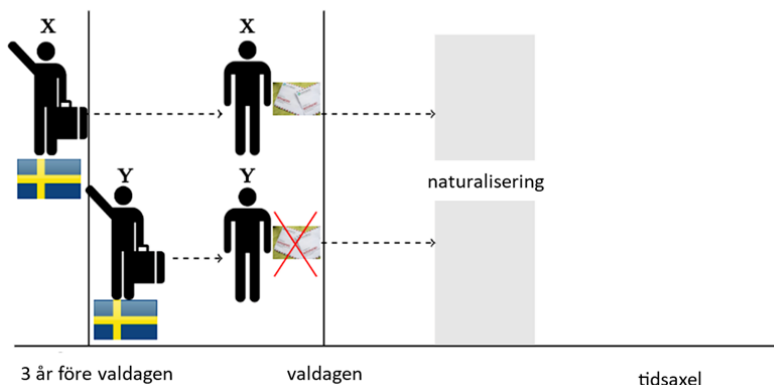
invandrarna ett *mervärde* av möjligheten att formellt delta i den demokratiska processen som i sin tur *motiverar* dem att naturaliseras. Om reaktionen däremot är negativ när man får kännedom om rösträtten är detta mervärde mindre och de negativa incitamenten överväger.

Förutom att vi använder individdata via olika register, levererade från SCB mellan 1998 och 2015, grupperar vi även individerna efter levnadsvillkoren i deras ursprungsländer (Human Development Index, HDI) som en ungefärlig uppskattning av det svenska medborgarskapets relativa attraktionskraft samt erfarenheter av demokrati och offentliga myndigheter innan de flyttade till Sverige. Vi förväntar oss att invandrare från mindre utvecklade länder, enligt HDI, flyttar av andra skäl än invandrare från högt utvecklade länder; de förmodas vara motiverade av den ogynnsamma situationen i sina hemländer och strävar från början efter att bosätta sig permanent i Sverige.

Analysstrategi

Analysen baseras på en strategi där vi kan utnyttja den slumpmässiga variationen av invandrarnas invandringsdatum (tröskeldatum) samtidigt som Sverige tillämpar ett fast valdatum. I Sverige är invandrare från länder utanför EU röstberättigade efter att ha vistats i landet i minst tre år när valet äger rum. Personer som anlände strax före tröskeldatumet (3 år innan valet) är således röstberättigade (behandlingsgruppen) medan individer som anlände bara några dagar efteråt inte är det (kontrollgruppen). Om invandrare inte valde sitt invandringsdatum strategiskt med avseende på denna regel (ett antagande som vi belägger i Slotwinski, Stutzer och Bevelander 2023), genererar det här regelverket en kvasi-slumpmässig tilldelning av rätten att rösta snävt runt 3-årströskeln. De två grupper som kom på vardera sidan av tröskeldatumet har tillbringat nästan lika lång tid i landet, har utsatts för samma politik och valresultat och råkade bara anlända med några dagars mellanrum. Man kan därför utgå ifrån att de villkor som avgör dessa personers naturaliseringsbeslut skulle ha utvecklats på ett liknande sätt om det inte hade varit för de lokala och regionala valen tre år efter deras ankomst. Därför gör en jämförelse av deras naturaliseringsbeteende över tid det möjligt att fånga orsaks-sambandet, effekten av att bli inbjuden att utöva formella demokratiska deltaganderättigheter (eftersom inskrivning i röstlängden sker automatiskt i Sverige, se också figur 1).

Figur 1. Strategi för identifiering



Invandrare från länder utanför EU har rätt att rösta i lokala och regionala val efter tre års vistelse i Sverige. Person X, som invandrat före respektive spärrdatum tre år före nästa val, får röstkortet före nästa val och bildar behandlingsgruppen. Däremot är personer som Y, som invandrat efter respektive tröskeldatum, inte berättigade att rösta, får inte ett röstkort och bildar kontrollgruppen. Vi följer båda grupperna över tid och jämför om sannolikheten för naturalisering utvecklas systematiskt annorlunda i den grupp som behandlas jämfört med kontrollgruppen.

Förutom tilldelningsregeln om rösträtt som beskrivs ovan är Sverige exceptionellt väl lämpat att undersöka effekten av IMR på naturalisering av ytterligare två skäl. För det första har Sverige ett jämförelsevis högt valdeltagande bland invandrare (Hutcheson och Bevelander 2018). För det andra har Sverige en mycket liberal lag som tillåter naturalisering efter tre till fem års bosättning. Den senare aspekten garanterar att kontrollgruppen inte har någon möjlighet att utöva sina politiska rättigheter innan de är berättigade till naturalisering.

Vi studerar empiriskt nettoeffekten för tre grupper av invandrare som sannolikt skiljer sig åt i hur de reagerar på möjligheten av att få delta i den demokratiska processen i Sverige. Konkret använder vi oss av information om levnadsstandarden i invandrarnas ursprungsländer baserat på ländernas poäng på HDI-skalan, som utvecklats av Amartya Sen (för en diskussion, se Alkire 2005). Det är mot denna bakgrund som invandrare bearbetar sina erfarenheter och HDI tar hänsyn till ett lands bruttonationalinkomst *per capita* samt människors livslängd och utbildningsnivå. Det är således en flerdimensionell indikator på ett lands utvecklingsnivå som är väl lämpad för

att ge en övergripande bild av människors resurser. Dessutom återspeglar indikatorn också den sammanvägda bilden av ett lands sammantagna erfarenheter av demokrati (Gerring *et al.* 2012) och är starkt korrelerad med kvaliteten på statlig styrning.

När det gäller denna utvecklingsindikator har vi, i ena änden av spektrumet, invandrare från mindre utvecklade länder (låg poäng på HDI). De migrerar ofta på grund av en ogynnsam ekonomisk och politisk situation i ursprungslandet och många av dem är flyktingar eller har flyktingliknande skäl till att komma. I denna första grupp återfinns individer som kommer pga. "push-faktorer". För dem betyder den trygghet man får genom ett medborgarskap sannolikt mycket och man kan anta att de påverkas starkt av att få delta i en rättvis och fri valprocess.

I andra änden av spektrumet finns invandrare från länder med hög levnadsstandard (högt värde på HDI). Många av dem bosätter sig främst av sysselsättnings-skäl. Dessa "pull-faktor-invandrare, som utgör den tredje gruppen, har förmodligen levt i ett land med en relativt välfungerande demokrati och med fulla medborgerliga rättigheter. För dem finns det generellt mindre att vinna på att erhålla svenskt medborgarskap. Erfarenheterna av IMR förväntas främst stimulera deras medvetenhet om att de har en grundläggande rättighet, även utan att vara svenska medborgare. För dem återspeglas värderingen av rätten till demokratiskt deltagande sannolikt främst i ett minskat intresse för att naturalisera.

Däremellan finns en annan grupp invandrare från länder med en medelhög utvecklingsnivå (medelhög HDI). De påverkas sannolikt av både push- och pullfaktorer när det gäller beslutet att migrera. Deras värdering av möjligheten att rösta kan handla om att lära sig att tillhöra eller vara en del av samhället, men också om att lära sig att de har något att säga till om i den demokratiska processen även utan naturalisering.

Sammanfattningsvis genererar de här tre gruppernas erfarenheter olika motiv för invandring, och de bär på olika erfarenheter (före migrationen). Erfarenheten av att få delta i den demokratiska processen kommer sannolikt att vara mycket starkare för invandrare från länder med lågt HDI än för dem som kommer från länder med högt HDI. Vi förväntar att incitamentseffekten vinner, och motivationskanalen förlorar, i betydelse ju mer en invandrare "dras" i stället för "knuffas" till värdlandet.

Data

Undersökningen täcker hela befolkningen med migrationsbakgrund i Sverige mellan 1997 och 2015. För vår huvudanalys gör vi ett valårsurval av personer med ursprung i länder utanför EU som invandrat under de 10 dagarna runt datumet tre år före ett val och 10 dagar efter ordinarie val, vilket i Sverige äger rum vart fjärde år den andra söndagen i september. Vår data gör det möjligt att utnyttja tre val för vilka vi observerar migranter under de första tre åren före och fyra år efter valet. Dessa var de lokala och regionala valen den 15 september 2002, den 17 september 2006 och den 19 september 2010. Motsvarande invandringsdatum som markerade tröskeln för röstberättigande var den 14 september 1999, den 16 september 2003 och den 18 september 2007.

Urvalet inkluderar individer vars nationalitet är känd, som är över 21 år under valåret och som har ett folkbokföringsdatum. Vi följer individer under de första sju åren av deras vistelse i landet – det vill säga från och med det första vistelseåret till fyra år efter valet. Vi är främst intresserade av individers naturaliseringsbeteende. Vår beroende variabel är alltså en indikator satt till 1 om en individ är naturaliserad (har svenskt medborgarskap) under ett visst år. Identifieringen av orsakssambandet bygger på antagandet att det finns randomisering runt tröskeldatumet – med andra ord att individer inte väljer sitt invandringsdatum till Sverige bara för att få möjlighet att rösta tidigare eller senare (Lee och Lemieux 2010). Kontroller visar att antalet invandrare inte är oproportionerligt stort eller lågt strax före detta datum. Detta stöder antagandet att invandrare inte väljer invandringsdatum av det skälet, och de personer som befinner sig på respektive sida om tröskeln bör således i genomsnitt vara jämförbara i fråga om observerbara och icke observerbara egenskaper. Men i Sverige hålls valen alltid i mitten av september, vilket också markerar början på universitetsterminen. Eftersom Sverige har många internationella studenter innebär detta ett stort antal invandrare som anländer strax före terminsstart och som potentiellt inte är jämförbara med den genomsnittliga invandraren och som därför tas bort från studien.

För att skilja mellan "pull"- och "push"- migranter separerar vi urvalet med avseende på ursprungslandets utvecklingsnivå under invandringsåret. Utvecklingsstatusen uppskattas med hjälp av HDI, som kombinerar information om förväntad livslängd, grundutbildning och inkomst *per capita* och vi grupperar ursprungsländerna efter deras position i fördelningen av HDI-poäng. Vi definierar tre grupper, förutsatt att graden av "push" i stället för "pull" minskar med HDI-poängen:

- Lågt HDI: Definieras som ursprungsländer upp till 3:e decilen av fördelningen med relativt dåliga levnadsförhållanden.
- Medelhög HDI: Definieras som ursprungsländer i den 4:e decilen av fördelningen med mellanbra levnadsförhållanden.
- Hög HDI: Definieras som ursprungsländer i och ovanför den 5:e decilen med mycket goda levnadsvillkor.

Kategoriseringen utifrån HDI-poängen fångar levnadsförhållanden utöver de dimensioner som ingår i HDI, eftersom många av dem är starkt korrelerade. Detta gäller till exempel nivån av demokrati och kvaliteten på ländernas offentliga förvaltning och styrning. En låg HDI-poäng hänger framför allt samman med en lägre nivå av demokrati och med högre korruption, begränsad rättsstat, dålig regleringskvalitet, generellt låg effektivitet i förvaltningen, jämförelsevis lägre politisk stabilitet och begränsad röst- och ansvarsskyldighet (se V-Dem-institutet vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet). Sammantaget verkar HDI vara ett bra sätt att uppskatta invandras bakgrund och motivation för migration, och därmed också den relativa attraktionskraften hos olika rättigheter och skyldigheter som svenskt medborgarskap ger, vilket diskuterades tidigare.

Baserat på vårt urval får vi slumpmässigt två grupper invandrare som erbjuds möjligheten att rösta eller ej: en behandlings- och en kontrollgrupp av individer. Båda grupperna har tillbringat ungefär lika mycket tid i landet. Inom detta snäva invandringsfönster bör de två grupperna vara jämförbara i alla avseenden utom deras exponering för rätten att rösta. Vi vill testa om sannolikheten att bestämma sig för att bli naturaliserad utvecklas systematiskt olika mellan de två grupperna under tiden efter valet. För detta väljer vi ett slags verktyg som kallas "skillnad-i-skillnader" (DID). Det gör det möjligt för oss att jämföra skillnaderna före och efter behandlingen i resultatet för både behandlings- och kontrollgruppen. Specifikt jämför vi skillnaden i sannolikheten att bli naturaliserad mellan behandlings- och kontrollgruppen under det första, andra, tredje och fjärde året efter valet med skillnaden mellan de två grupperna under valåret. Vi antar således implicit att de två grupperna kommer att utvecklas parallellt, förutom i relation till valupplevelsen i behandlingsgruppen.

Som nämnts har behandlingsgruppen i genomsnitt en något längre vistelsetid i landet. Behöver man vara orolig för att de skillnader som fångas upp av specifikationen i ekvation 1, delvis kan drivas av denna differens? Nej, troligen inte eftersom vi tar itu med denna fråga. Vi använder ett mycket smalt fönster runt tröskeln för rösträtt på endast 10 dagar. Individerna i de två grupperna blir berättigade till naturalisering nästan samtidigt (den maximala skillnaden är 20 dagar) (för ytterligare validering av vår strategi och resultat se Slotwinski, Stutzer och Bevelander 2023).

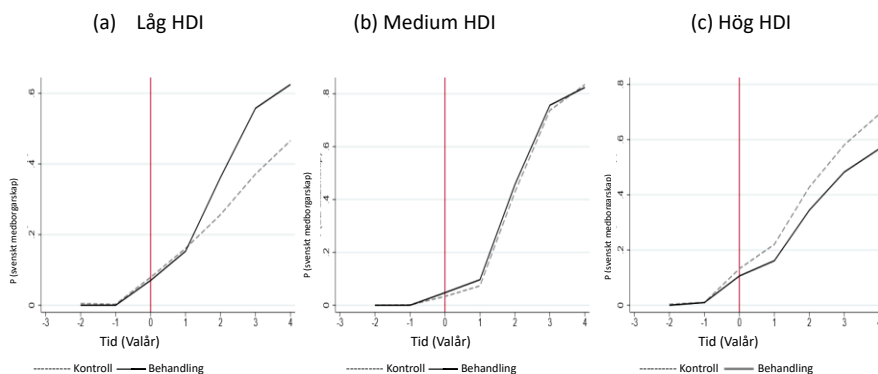
Resultat

Vi presenterar våra viktigaste resultat i två steg. I det första steget visar vi grafiska bevis för utvecklingen av naturaliseringsgraden i de tre grupperna över tiden, medan vi i det andra steget ger DID-skattningar.

Grafiska bevis

Figur 2 visar råa medelvärden av sannolikheten för att bli naturaliserad över tid separat för de individer som just precis blivit röstberättigade (behandlingsgrupp) och individer som ännu inte är röstberättigade (kontrollgrupp) över de tre definierade HDI-ländergrupperna. I alla tre grupperna är sannolikheten att ha svenskt medborgarskap nästan noll under de tre första åren av vistelsen. Detta förklaras av kraven i den svenska naturaliseringslagen som beskrevs tidigare. Därefter utvecklas mönstren dock ganska olika för de tre olika HDI-ländergrupperna. Eftersom våra uppgifter baseras på årliga intervaller kan vi bara observera eventuella skillnader när de byggs upp, alltså för första gången under året efter valåret.

Figur 2. Utveckling av möjligheten att rösta på sannolikheten att bli naturaliserad i olika grupper av ursprungsländer i Sverige



Anm.: Råa medelvärden för den beroende variabeln (svenskt medborgarskap) i urvalet utanför EU-valåret, separat för behandlingsgruppen, med möjlighet att rösta (mörkgrå linje) i $t = 0$ och kontrollgruppen som inte får rösta (ljusgrå linje) i $t = 0$. Urvalet är begränsat till personer som invandrat inom 10 dagar runt behörighetströskeln.

Figur 2 (a) visar utvecklingen för sannolikheten att ha svenskt medborgarskap för behandlings- och kontrollgruppen bland invandrare från länder med lågt HDI. Medan de två grupperna utvecklas mer eller mindre parallellt under de första åren, visar behandlingsgruppen tydligt en kraftigare ökning av sannolikheten för naturalisering under det andra året efter valet, jämfört med kontrollgruppen. Detta motsvarar det femte året efter ankomsten till Sverige och därmed ett år efter det att invandrare har rätt att inleda naturaliseringsprocessen (om de invandrat som flyktingar). Figur 2 (b) visar motsvarande utveckling av sannolikheten för att ha svenskt medborgarskap bland individer med ursprung i länder med medelhög HDI. Vi ser ingen särskild skillnad i sannolikheten att ha svenskt medborgarskap mellan behandlings- och kontrollgruppen. I figur 2 (c) visas motsvarande siffror för individer med ursprung i länder med hög HDI. Här ser vi att individer i behandlingsgruppen visar en lägre sannolikhet för naturalisering än de i kontrollgruppen, ett till två år efter valet. På det hela taget visar dessa beskrivande data ett differentierat mönster. Det tyder på att upplevelsen av möjligheten att rösta i lokala och regionala val i Sverige har en positiv effekt på sannolikheten för naturalisering för invandrare från länder med lågt HDI.

Det syns däremot ingen särskild nettoeffekt för dem från HDI-länder på mellannivå och det finns en tydligt negativ effekt för invandrare från länder med högt HDI. Dessa olika mönster skulle med största sannolikhet förbli dolda om skillnaderna i invandrarnas bakgrund inte beaktades.

Skattningar

I tabell 1 presenteras DID-skattningar för urvalet av invandrare från länder utanför EU. Dessa skattningar är i linje med de grafiska resultaten. Vi observerar en systematisk ökning av sannolikheten för att vara naturaliserad för individer med ursprung i länder med lågt HDI. Skillnaden mellan behandlings- och kontrollgruppen börjar öka under det första året efter valet. Under det fjärde året – dvs. efter cirka sju års vistelse i Sverige – har individer i behandlingsgruppen cirka 17 procentenheter större sannolikhet att vara naturaliserade än de i kontrollgruppen. Detta motsvarar en skillnad på 36 procent i förhållande till 47 procent av de svenska medborgarna i kontrollgruppen under det fjärde året efter valet (indikerat med *Medelvärdekontroll (t+4)* i Tabell 1). Detta är en ganska stor effekt som måste sättas i perspektiv. Det står klart att rätten att rösta motiverar invandrare från länder med lågt HDI till tidig naturalisering och så snart de blir berättigade. Med andra ord påskyndar rätten att rösta naturaliseringsprocessen, och effekten på naturaliseringsnivån är förmodligen störst efter sju år när jämförelsegruppen får rätten att rösta för första gången. På lång sikt kan skillnaden i naturaliseringsbenägenheten därför bli betydligt mindre.

Tabell 1. Effekt av möjligheten att rösta i lokala och regionala val på sannolikheten att få svenskt medborgarskap

	(1)	(2)	(3)
	Låg HDI	HDI på mellannivå	Hög HDI
<i>Behandlingsgruppen</i>	-0.043 (0.052)	-0.007 (0.027)	-0.040 (0.059)
BehandG x $I(t+1)$	0.012 (0.022)	0.008 (0.012)	-0.032 (0.021)
BehandG x $I(t+2)$	0.115*** (0.035)	0.005 (0.027)	-0.045 (0.038)
BehandG x $I(t+3)$	0.200*** (0.040)	-0.006 (0.025)	-0.062 (0.043)
BehandG x $I(t+4)$	0.173*** (0.042)	-0.028 (0.023)	-0.099** (0.043)
<i>Medelvärde kontroll (t+4)</i>	0.47	0.84	0.69
N	2,976	6,333	2,726
N Kluster	623	1,300	583
R2	0.164	0.448	0.189

Anm.: Skattningsresultat för en linjär sannolikhetsmodell i urvalet av valår utanför EU med kontroll invandringsår, vistelselängd och andra individvariabler. Urvalet är begränsat till personer som invandrat inom 10 dagar runt tröskelvärdet för röstberättigande och baseras på den skattningsmodell som beskrivs i Slotwinski, Stutzer och Bevelander (2023). Standardfel grupperas på individnivå och rapporteras inom parentes. *Medelvärde kontroll (t+4)* redovisar den genomsnittliga naturalisations sannolikheten för respektive kontrollgrupp under det fjärde året efter valet. Signifikansnivåer: * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$.

För invandrare från HDI-länder på mellannivå finns ingen systematisk skillnad i sannolikheten att ha svenskt medborgarskap mellan behandlings- och kontrollgrupperna. Slutligen finns det vissa tecken på en systematisk minskning av sannolikheten för att vara naturaliserad för individer som upplevde möjligheten att rösta i urvalet av länder med högt HDI under det fjärde året efter valet (eller efter cirka sju år i landet). Personer i behandlingsgruppen är cirka 10 procentenheter mindre benägna att vara naturaliserade jämfört med dem i kontrollgruppen. Om man sätter detta i perspektiv med en naturaliseringsgrad på 69 procent i kontrollgruppen uppgår skillnaden till ca 14 procent.

När vi gör en analys efter kön finner vi att effekten i låg-HDI-gruppen är liknande för både män och kvinnor. Effekten i hög-HDI-gruppen verkar dock främst drivas av män.

Resultaten leder till slutsatsen att invandrare verkligen bryr sig om de möjligheter till demokratiskt deltagande som erbjuds. Nettoeffekten på naturalisering synes dock bero på invandrarnas sammansättning. I våra data ser vi att motivationseffekten verkar vara starkare för invandrare med ursprung i länder med mycket sämre levnadsvillkor – individer som uppmanats att rösta är mer benägna att naturaliseras i ganska stor utsträckning. För invandrare från länder med hög levnadsstandard kan vi dock konstatera att incitamentseffekten verkar uppväga detta. I denna grupp tenderar individer som var röstberättigade och automatiskt fick röstkort att vara mindre benägna att naturalisera. Det faktum att vi inte ser någon reaktion i gruppen av individer med ursprung i länder med medelhöga levnadsvillkor betyder inte nödvändigtvis att de inte bryr sig om dessa möjligheter till deltagande. Det kan i stället indikera att de två motsatta effekterna tar ut varandra.

Slutsatser och diskussion

Att ha tillgång till det formella demokratiska deltagandet – rätten att rösta i val – är en viktig rättighet som följer med medborgarskapet. Dess värde återspeglas förmodligen i icke-medborgares investeringar för att förvärva ett svenskt medborgarskap. Men eftersom medborgarskap medför andra rättigheter och förmåner – såsom skydd och permanent tillstånd att stanna i landet – kan det finnas olika benägenhet att söka medborgarskap. Vi studerar hur stor naturaliseringens attraktionskraft är om rösträtt erhålls automatiskt utan formellt medborgarskap. Frikopplingen av rösträtt och formellt medborgarskap hänger ihop med en aktuell debatt om reformer av rösträttsregler i länder med hög andel icke-medborgare.

Resultatet av denna studie kan bidra med underlag till två lite olika debatter – den internationella debatten om värderingen av invandrares rätt till demokratiskt deltagande och den specifika debatten om de omedelbara konsekvenserna av IMR för naturalisering. Det svenska sammanhanget, där invandrare får rösträtt i lokala och regionala val efter tre års vistelse i landet utnyttjar vi för att jämföra invandrare som har stannat i Sverige tillräckligt länge för att få ett röstkort med de invandrare som kom något senare och därmed inte var berättigade att delta.

Undersökningen visar en tydlig heterogenitet i orsakssambandet. Medan invandrare från länder med låg utvecklingsnivå (lågt HDI) är mer benägna att naturaliseras efter att ha fått möjlighet att rösta, är invandrare från högt

utvecklade länder (høgt HDI), som behandlas på samma sätt, mindre benägna att naturalisera sig. För de förstnämnda personerna är således värdet av att få rösträtt viktigt och påverkar den inneboende motivationen att naturalisera. För de senare individerna verkar det omvända gälla. Att uppleva och lära sig att tillgång till rösträtt erbjuds även utan att formellt bli medborgare, verkar minska intresset för medborgarskapet istället. Bägge utfallen visar dock att erfarenheterna av möjligheterna till demokratiskt deltagande påverkar invandrarnas beteende och därmed återspeglar en värdering av rösträtten, även om rösträttens bidrag till medborgarskapets övergripande värde i hög grad tycks bero på individernas bakgrund.

Resultaten är inte lätta att omsätta i allmänna politiska rekommendationer för att främja integration av invandrare. För det första bör betonas att konsekvenserna av olika regler som IMR, i hög grad beror på människors ekonomiska och politiska ursprung. För det andra krävs fler studier för att förstå hur de motiverande faktorerna stärker viljan att naturalisera, såväl som hur det kan försvaga viljan till naturalisering. Med tanke på vikten av att ge icke-medborgare rösträtt också som ett led i att minska deras underrepresentation bör framtida studier även belysa andra aspekter av invandrars rätt till rösträtt och naturalisering. Det handlar om valdeltagande som en väg till politiskt- och annat samhällsengagemang, liksom förtroende för det nya landets institutioner och normerlevnad när det gäller till exempel i hur man knyter an till värdlandet.

Referenser

Alkire, S. (2005). "Why the Capability Approach?" *Journal of Human Development* 6 (1): 115–135. doi:10.1080/146498805200034275.

Bauböck, R., E. Ersbøll, K. Groenendijk, och H. Waldrach (red.) (2006). *Acquisition and loss of nationality: Policies and trends in 15 European countries*, Volume 1. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Beckman, L. (2006). Citizenship and voting rights: Should resident aliens vote? *Citizenship Studies* 10(2), 153–165.

Benhabib, S. (2004). *The rights of others: Aliens, residents, and citizens*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bevelander, P. och M. Spång (2015). *From aliens to citizens: The political incorporation of immigrants, Volume 1A of The Handbook of the Economics of International Migration*. Oxford: Elsevier.

Earnest, D. C. (2015). The enfranchisement of resident aliens: Variations and explanations. *Democratization* 22(5), 861–883.

Engdahl, M., K.-O. Lindgren, och O. Rosenqvist (2020). The role of local voting rights for nonnaturalized immigrants: A catalyst for integration? *International Migration Review* 54(4), 1134–1157.

Ferris, D., R. Hayduk, A. Richards, E. S. Schubert, och M. Acri (2020). Noncitizen voting rights in the global era: A literature review and analysis. *Journal of International Migration and Integration* 21(3), 949–971.

Ferwerda, J., H. Finseraas, och J. Bergh (2020). Voting rights and immigrant incorporation: Evidence from Norway. *British Journal of Political Science* 50(2), 713–730.

Gerring, J., S. C. Thacker, och R. Alfaro (2012). Democracy and human development. *Journal of Politics* 74(1), 1–17.

Hainmueller, J., D. Hangartner, och G. Pietrantuono (2017). Catalyst or crown: Does naturalization promote the long-term social integration of immigrants? *American Political Science Review* 111(2), 256–276.

Hutcheson, D. S. och P. Bevelander (2018). FAIREU key country report: Electoral participation in Sweden. Technical report, Country report 2018/15. GLOBALCIT. San Domenico di Fiesole: European University Institute.
url: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/59567/RSCAS_GLOB-ALCIT_PP_2018_15.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Koukal, A. M., P. Schafer, och R. Eichenberger (2021). Enfranchising non-citizens: What drives natives' willingness to share power? *Journal of Comparative Economics* forthcoming.

Lee, D. and T. Lemieux (2010). Regression discontinuity designs in economics. *Journal of Economic Literature* 48(2), 281–355.

Marshall, T. H. (1965). *Class, citizenship, and social development*. New York: Anchor Books.

Munro, D. (2008). Integration through participation: Non-citizen resident voting rights in an era of globalization. *Journal of International Migration and Integration* 9(1), 63–80.

Pedroza, L. (2019). *Citizenship beyond nationality: Immigrants' right to vote across the world*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.

Pickus, N. M. J. (1998). *Immigration and citizenship in the twenty-first century*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.

Schuck, P. H. (1989). Membership in the liberal polity: The devaluation of American citizenship. *Georgetown Immigration Law Journal* 3, 1–18.

Slotwinski, M., A. Stutzer och P. Bevelander (2023) From participants to citizens? Democratic voting rights and naturalization behavior. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 49:13, 3184–3204.

Soysal, Y. N. (1994). *Limits of citizenship: Migrants and postnational membership in Europe*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Stutzer, A. och M. Slotwinski (2021). Power sharing at the local level: Evidence on opting-in for non-citizen voting rights. *Constitutional Political Economy* 32(1), 1–30.

Ökar röstande aptiten på medborgarskap?

Pieter Bevelander, Michaela Slotwinski och Alois Stutzer

Delmi Policy Brief 2023:8
Stockholm 2023
ISBN 978-91-89701-41-0

Författarna ansvarar själva för innehåll, slutsatser och
policyrekommendationer



STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Delegationen för
Migrationsstudier
Ju 2013:17